Ένα εξαιρετικά φροντισμένο μωρό

Σάββας Πατσαλίδης

Το ότι έγραψε ένα αριστούργημα (*Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ*;, 1962) σε πολύ νεαρή ηλικία ήταν ευλογία και κατάρα μαζί. Ευλογία, γιατί τον έκανε ευρύτατα γνωστό, και κατάρα, γιατί έκτοτε οτιδήποτε έγραφε ήταν απόλυτα φυσιολογικό να συγκρίνεται με το πρώτο του επίτευγμα και να κατατάσσεται δεύτερο.

Βέβαια, και ο Άλμπι έχει βάλει το χεράκι του για να γίνουν ορισμένα αρνητικά σχόλια. Ενώ μερικές φορές είναι προφανές πως δεν έχει να πει κάτι αξιόλογο, αυτός επιμένει να γράφει, εκβιάζοντας καταστάσεις, μανιερίζοντας και γενικολογώντας. Άλλες φορές γράφει έργα τα οποία δεν αντέχουν το φιλοσοφικό και αισθητικό βάρος που τους φορτώνει, με αποτέλεσμα να μοιάζουν με ανολοκλήρωτα πειράματα.

Όμως όλα αυτά θα έλεγα πως αποτελούν φυσιολογικά σκαμπανεβάσματα ενός συγγραφέα που βρίσκεται για σαράντα χρόνια στον χώρο και βέβαια καθόλου δεν μου χαλούν την εικόνα που έχω γι' αυτόν και που λέει ότι ανήκει στους πέντ' έξι καλύτερους συγγραφείς που ανέδειξε το παγκόσμιο θέατρο τα τελευταία πενήντα χρόνια. Και όσον αφορά στη γλώσσα του, τον συγκρίνω μόνο με τον Μπέκετ και τον Πίντερ. Δεν ξέρω άλλους με τέτοια εκπληκτική αίσθηση της μουσικότητας της γλώσσας, της ποίησης, του ρυθμού, της σκηνικής οικονομίας. Όπως και δεν ξέρω πολλούς αμερικανούς συγγραφείς που ν' αρνούνται να χαϊδέψουν τ' αφτιά των συμπατριωτών τους, έστω κι αν αυτό σημαίνει ρίσκο στο ταμείο.

Ο κόσμος του Άλμπι συγκινεί και συνάμα ταράζει γιατί είναι τόσο "παράλογα" οικείος. Ένα σύμπαν συσσωρευμένων νευρώσεων, χαμένων ευκαιριών, ανικανοποίητων επιθυμιών, σεξουαλικών εντάσεων, μοναξιάς, ψευδαισθήσεων, καταναλωτισμού. Ο Άλμπι δεν είναι μηδενιστής, κι ας φαντάζει ότι είναι. Απλώς, ξύνει την κρούστα των καταστάσεων για να φτάσει στο τέλος σε μια μορφή κάθαρσης, που μεθερμηνεύεται σε μια ζωή χωρίς ψευδαισθήσεις. Αυτό εξηγεί και το συνεχές φλερτ με τον θάνατο που συναντούμε σε όλα σχεδόν τα έργα του και φυσικά και στο ***Έργο για το μωρό*** (1998) που είδαμε στο Βασιλικό, σε παραγωγή του "Εμπρός" και μέσα στα πλαίσια των συνεργασιών του ΚΘΒΕ με άλλα σχήματα.

Εδώ ο Άλμπι κάνει ταμείο ζωής, επιλέγοντας ένα έντονα παιγνιώδες ύφος που εμπλουτίζει τον υπαρξιακό ρεαλισμό του και ενδυναμώνει την κραυγή αγωνίας για την αβάσταχτη κατάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης. Βέβαια, δεν είναι η πρώτη φορά που ο συγγραφέας αναζητεί λύσεις μέσα από το θεατρικό παιχνίδι. Ας μην ξεχνούμε ότι στον Άλμπι αυτογνωσία και παίγνιο πάνε μαζί. Απλώς, τώρα η παιγνιώδης διάθεση διοχετεύεται και στα δομικά υλικά του έργου που ελέγχουν το πηγαινέλα ανάμεσα στο είναι και στο φαίνεσθαι των πραγμάτων, όπως επίσης και τις σχέσεις σκηνής και πλατείας.

Σημείο εκκίνησης του ανθρωπίνου δράματος το αρχετυπικό ζευγάρι Αδάμ και Εύα, το οποίο πρωτοσυναντούμε σε σκηνές παραδεισένιας ευτυχίας που σταδιακά ξεφουσκώνουν και γίνονται κόλαση κάτω από την πίεση της πραγματικότητας, που εκπροσωπείται από ένα ζευγάρι "μπασμένων" και γκρεμοτσακισμένων ενηλίκων. Σημείο σύγκλισης και τριβής, το μωρό του νεαρού ζευγαριού, μόνιμο μοτίβο στον κόσμο του Άλμπι, ένα πιόνι στη σκακιέρα της ζωής, όμως το ίδιο χωρίς ζωή (όπως στα περισσότερα έργα του. Να θυμήσουμε το φανταστικό παιδί στη ***Βιρτζίνια*** **Γουλφ**, το διαμελισμένο παιδί στο ***Αμερικανικό όνειρο*** κ.λπ).

Σίγουρα, για κάποιον που θέλει πάση θυσία να βρει στο έργο κάτι στραβό για να κατακρίνει, υπάρχει υλικό. Θα βρει και τα κλισέ, τις επαναλήψεις, κάποιες αφέλειες και ρωγμές στα δομικά υλικά (ιδίως στο δεύτερο μέρος), που δημιουργούν ορισμένα μικροπροβλήματα συγκρότησης και συνέχειας. Όμως, ως συνολική θεατρική πρόταση προσωπικά τη βρήκα συγκινητική, αληθινή, άμεση. Με κέρδισαν οι μικρές και καθημερινές της αλήθειες, τα συμπεράσματα ζωής αυτού του μεγάλου δημιουργού. Χάρηκα την ευφορία της γλώσσας. Χάρηκα τα μεταθεατρικά "πυροτεχνήματα". Εντέλει, χάρηκα γιατί ήμουν ανάμεσα σ' αυτούς που είδαν την παράσταση.

Και γι' αυτή την απολαυστική και παιδευτική θεατρική έξοδο χρωστάμε πολλά και στον Τ. Μπαντή, που αντιλήφθηκε την επικινδυνότητα του κειμένου και, σοφά πράττοντας, επέλεξε να επενδύσει τις φέτες μιας ολάκερης ζωής στο ανθρώπινο δυναμικό. Κι αν κρίνει κανείς από το θερμό χειροκρότημα, πέτυχε, κι ας ήταν άνισο το υποκριτικό οπλοστάσιο των συνεργατών του. Η άπειρη αλλά πολύ φιλότιμη Ι. Παγιατάκη, με σωστή θεατρική εξωστρέφεια και ισορροπημένο οίστρο, κατάφερε να διαγράψει τις βασικές αποχρώσεις του μοντέρνου προσωπείου της και γενικά άρεσε Προσπάθησε, όσο μπορούσε, να ενταχθεί στο όλο κλίμα και να φανεί συνεπής στη σκηνοθετική γραμμή ο Ι. Πολυζωίδης, όμως έδειξε να δυσκολεύεται. Μολονότι είχε το

λουκ του ρόλου, του έλειπε το αναγκαίο εσωτερικό κοίταγμα και η ορθοφωνική ευκαμψία για να πείσει, την ίδια στιγμή που απέναντί του έπαιζε ένας κυριολεκτικά καταιγιστικός Χρ. Στέργιογλου, ο οποίος με αρωγό την εντυπωσιακή τεχνική του περιουσία έφτιαχνε απανωτά υποκριτικά διαμαντάκια. Και από την άλλη, η έμπειρη Α. Μακράκη να πυκνώνει τα πλάνα σε κάθε εμφάνισή της. Απομονώνω τον μονόλογό της με τη συνέντευξη του συγγραφέα. Για σεμινάριο. Εάν έχει βιντεοσκοπηθεί, προτείνω να πάει σε όλες τις δραματικές σχολές για το μάθημα της υποκριτικής.

Τα σκηνικά της Λ. Κεντάκα λιτά και αρκούντως θεατρικά. Η μετάφραση των Μπελιέ και Μπαντή κατάφερε να μεταφέρει στα ελληνικά αυτό που κάνει τον Άλμπι μοναδικό: Την ποίηση του λόγου .

Χωρίς τσιγκουνιές: Από τις καλύτερες παραστάσεις που είδαμε φέτος, η οποία, δυστυχώς, συνοδεύτηκε και από μια πικρή είδηση. Στο φουαγέ του θεάτρου έμαθα με χρονοκαθυστέρηση ότι στους νεκρούς του Αλιάκμονα ήταν και ο Βασίλης Τασιούλας, ένας άξιος χορευτής που υπηρέτησε με πάθος το ΚΘΒΕ για πολλά χρόνια. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής

9 Μαρτίου 2003